

בס"ד. שיחת ש"פ שמיני, מבה"ח אייר, ה'ש"ת*.

א. מבואר בא' ממאמרי הרה"ח ר' הלל מפאריטש נ"ע¹ שכללות ענין הגלות הוא מצד תערובות טו"ר, משא"כ במדרי' שכולו טוב לא שייך ענין החורבן, ומסיים בהמאמר: "כמ"ש מהמנוח מהרי"א בשם אדמו"ר הזקן נ"ע שלפני נשמות הגבוהות כמו רשב"י לא נחרב הבית כלל".

אודות מעלתו של רשב"י מצינו גם בזהר² שפעל ירידת גשמים ע"י אמירת תורה, דלא כחוני המעגל שהוצרך לתפלה³. והחילוק שביניהם — שפעולת חוני המעגל (תפלה) היא בעניני העולם, ע"י הדיבור והבקשה שהעולם זקוק לגשמים, משא"כ רשב"י, שבעצם לא הי' שייך לעניני העולם [כדאיתא בגמרא⁴ שרשב"י אמר "אפשר אדם חורש .. וזורע .. תורה מה תהא עליי"], אלא שסיפרו לו שישנו עולם, והעולם זקוק לגשמים — היתה פעולתו ע"י אמירת תורה (שלמעלה מהעולם), ובמילא נפעלה ההמשכה ועד גם בעוה"ז הגשמי.

וכיון שעיקר ענינו של רשב"י בתורה הוא פנימיות התורה (שנתגלתה על ידו), שהיא מדרי' שכולו טוב, "אילנא דחיי", ולא "אילנא דטור"ר" — הרי מובן, שבפנימיות התורה (עיקר ענינו של רשב"י) לא שייך ענין החורבן (כמו אצל רשב"י בעצמו), ובמילא, צריך להיות בזה, בכמה ענינים, כמו בזמן הבית.

ב. ובענין שהזמן גרמא — בבואנו עתה מחג הפסח:

בנוגע לקבלת וקליטת הגילויים שנתגלו בזמן הבית בהעלי' לרגל, כמאמר⁵ "כדרך שבא לראות כך בא ליראות" — איתא בלקו"ת⁶ ש"מכל רגל ויו"ט הי' נמשך .. עד הרגל הבא אחריו".

(4) ההפרש דרשב"י וחוני המעגל ע"פ דא"ח (מלמעלה למטה, מלמטה למעלה) נתבאר בד"ה ואתחנן רדע"ת (המשך תערי"ב ח"א ע' תקעט). ובכ"מ.

(5) ברכות לה, ב.

(6) זח"ג קכד, ב — ברע"מ.

(7) חגיגה ב, א.

(8) ברכה צח, ב.

(* שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפסה בסה"מ באתי לגני ח"א ע' רעח ואילך. וחלקה בלקו"ש ח"א ע' 227 ואילך. חלק מהשיחה הוגה גם בלה"ק. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(1) פלח הרמון שמות ע' ז.

(2) ח"ג נט, ריש ע"ב.

(3) תענית כג, א.

וכשם שבזמן הבית הי' נמשך חיות מהגילוי ד"בא לראות וליראות" שבחג הפסח עד להיו"ט הבא, כן הוא גם עתה, שהמשכת החיות היא מהגילוי דפנימיות התורה שנתגלה בחג הפסח — מאמרי חג הפסח שנדפסו עתה⁹ — שגילוי זה צריך ליתן חיות עד לגילוי השני שיתגלה בכוא המועד הבא אחריו.

ובהקדמה — שיכול המקשה להקשות: הרי מאמרים אלו אינם חדשים והיו כבר מקודם לכן, וא"כ אין זו התגלות. אבל האמת היא, שגם ההדפסה והפירסום היא התגלות.

בי"ב תמוז תרצ"ב אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר: כשחוזרים מאמר חסידות ששים פעמים "דערהערט מען" עצם. — כך הי' נוהג לפעמים הרבי (מהורש"ב) נ"ע בנוגע למאמרי אביו הרבי מהר"ש נ"ע¹⁰.

שאלתי אז אצל הרבי: האם חזרת המאמר בכל א' מששים הפעמים היתה בתוספת ביאור? והשיב: לאו דוקא. והוספתי לשאול: האם ניתוסף גם בהשגה? והשיב: בודאי נפעל גם בהשגה, ויתכן שהפעולה דפעם הששים על פעם החמשים ותשע היא כמו הפעולה דפעם החמשים ותשע על פעם הראשונה!

ונמצא, שמאמר שהרבי מהר"ש אמרו ביחידות וברבים, וכמה פעמים, לא פחות מב' פעמים [כידוע הסדר של הרבי מהר"ש — לפעמים תכופות — שתחילה הי' אומר המאמר לבניו¹¹, או להרבי נ"ע ביחידות, ואח"כ הי' אומר ברבים (ולפעמים בסדר הפוך, תחילה ברבים ואח"כ ביחידות)], ואח"כ חזרו עליו כו"כ פעמים, ואעפ"כ, בכל פעם — גם בחזרתו, וגם בפעם הששים — הי' נמשך גילוי חדש.

ומזה מובן גם בנוגע למאמרים דחג הפסח הנ"ל — שכיון שיצאו לאור, ובודאי בהשגחה פרטית, הי' גילוי חדש, ובמילא, צריך לקבל ולקלוט גילוי זה ולחיות עמו עד להיו"ט הבא.

ג. בהתאם לכך — יש להתחיל בענין ממאמרי חג הפסח:

במאמר דחג הפסח¹² איתא ששירת המלאכים (ההשתחוואה שלהם) היא ביטול חומרם.

9) קונטרס חה"פ שנה זו (סה"מ תש"י ע' תש"ז, תשנ"ז) ע' 81.

10) ראה גם אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד 171 ואילך.

11) ראה גם אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד 10 (12) סד"ה בעצם היום הזה — קונטרס

ס"ע קצח ואילך. תו"מ — רשימת היומן ע' הנ"ל (סה"מ שם ע' 176).

נט. ספר התולדות אדמו"ר מהר"ש (קה"ת

ולכאורה אינו מובן: אצל מלאכים כפי שנמצאים למעלה — מה שייך "חומר" כזה שיש צורך בביטולו?

והענין בזה — ע"פ המבואר בהמשך דר"ה¹³ שבכל דבר ישנו חומר וצורה, שהם גוף ונפש, ועד"ז גם אצל מלאכים. ולכן, אף שהחומר דמלאכים אינו מבלבל, מ"מ, כיון שאינו בטל כביטול נפשם, יש צורך לבטלו, ע"י השירה, שהיא ביטול חומרם.

ד. ובהקדמה — שהדיבור בנוגע לעבודת המלאכים עיקרו בביאור הענין בעבודה בהנוגע אלינו.

ומדגיש אני "בנוגע אלינו" — ע"פ מענה כ"ק מו"ח אדמו"ר לאחד ששאל אצלו שתי שאלות, שאלה אחת בעניני עבודה, אהבה ויראה, ושאלה שני' בנוגע לעבודת המלאכים, וענה לו כ"ק מו"ח אדמו"ר על השאלה הראשונה, ובנוגע לשאלה השני', כתב לו, שכיון שעבודת המלאכים אינה שייכת לעבודה שלו, אינו משיב לו על שאלה זו¹⁴.

ועד"ז בעניננו, שהעיקר הוא הביאור בעבודה בהנוגע אלינו — כפי שיתבאר בהנוגע לענין דוגמתו שמצינו בפרשת השבוע, פרשת שמיני.

ה. התחלת הפרשה — "ויהי ביום השמיני" — היא במעלת יום השמיני למילואים לגבי המעלה דשבעת ימי המילואים, שבו נסתיימה הקמת המשכן וירדה שכינה:

כל שבעת ימי המילואים ה' משה מעמידו ומפרקו, ובאותו היום — יום שמיני למילואים — העמידו ולא פירקו¹⁵.

גם הקמת המשכן בשבעת ימי המילואים מהוה ענין נצחי, כי, כל דבר שנעשה ע"פ ציווי התורה הו"ע נצחי¹⁶,

— ולכן: אף שכל קשר שעתיד להתירו אינו קשר של קיימא, מ"מ, כשקשר זה נעשה ע"פ ציווי התורה, יש לומר שחשיב — בכמה ענינים — קשר של קיימא, ע"ד מצוותי' אחשבי"ז¹⁷, דכיון שנעשה ע"פ תורה ה"ה ענין נצחי. קיומו בפועל למטה הוא בזמן מסויים, אבל ענינו נצחי.

דמילואים ספ"א. במדב"ר פי"ב, טו. פרש"י שמיני ט, כג.

(16) ראה עירובין נה, ב.

(17) ראה בכורות י"ד, א. לקו"ש ח"ד ע'

16 הערה 30. וש"נ.

(13) קונטרס ראש השנה שנה זו (סה"מ שם ע' 15 ואילך).

(14) ראה גם אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב

ע' שלה ואילך.

(15) ספרי נשא ז, א. תו"כ מכילתא

ויתירה מזה: אפילו כשהתרת הקשר (שעתיד להתירו) היא ע"פ תורה, מ"מ, חשיב הקשר — בזמן היותו — ענין נצחי, וגם ההיתר — בזמנו — הו"ע נצחי, היינו, שכל אחד בזמנו הו"ע נצחי. וע"ד המבואר בתניא¹⁸ ש"יחוד זה למעלה הוא נצחי לעולם ועד אלא שלמטה הוא תחת הזמן". ובזה מתורץ בענין קשר של תפילין, להדעות שסוברים¹⁹ שבכל יום צריך להתיר את הקשר ולעשותו מחדש, דמ"מ הוי קשר של קיימא. — אבל אעפ"כ, אין זה דומה להקמת המשכן ביום השמיני — שהקימו ולא פירקו בפועל ממש.

ובפרט שביום השמיני הי' ענין נעלה שבכלל לא הי' בשבעת הימים שלפנ"ז — "ותצא אש מלפני ה' ותאכל על המזבח גו"²⁰, שירדה שכינה לישראל²¹.

ונוסף על התחלת הפרשה במעלת ימי המילואים, מדובר בהמשך הפרשה אודות מיתת שני בני אהרן²², והמשכו בהציווי ד"יין ושכר אל תשת גו' בבואכם אל אוהל מועד גו"²³, "שתויי יין נכנסו למקדש.. אחר מיתתן הזהיר הנותרים שלא יכנסו שתויי יין למקדש"²⁴ — שגם זה ענין נעלה, כידוע²⁵ שמיתת שני בני אהרן הו"ע הרצוא בלי שוב, וכיון שהוצרך להזהיר ולשלול עבודה כזו, מובן, שבנ"י היו אז בדרגא נעלית ביותר, עד שהיו צריכים להזהירם מכלות הנפש בפועל ממש.

ועפ"ז דרוש ביאור במ"ש בסוף הפרשה אודות האיסור דאכילת שקצים ורמשים שנפשו של אדם קצה בהם²⁶, שגם מצד שכל אנושי ה"ז מאוס ביותר — דלכאורה: לאחרי ענינים נעלים כאלה (שבהתחלת והמשך הפרשה) מהו הצורך להזהיר על דבר כזה? ולא עוד אלא שהאזהרה על זה היא מצד הענין דקבלת עול בלבד — "כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים", "על מנת שתקבלו מצוותי"²⁷?

ו. מעיץ דוגמא לזה מצינו גם בשיעור היומי בתניא²⁸:

24 פרש"י שם, ב.	18 ספכ"ה (לב, א).
25 נתבאר בארוכה בד"ה אחרי מות דשנת תרמ"ט (סה"מ תרמ"ט ע' רנו ואילך), ודשנת תרע"ה (המשך תער"ב ח"ב ע' תתקסז).	19 ראה תוס' ד"ה אביי (עירובין צז, א), תוד"ה משעה (מנחות לה, ב), תוד"ה ואידך (חולין ט, א). סדה"ד ד"א תתקל. וראה גם אג"ק ח"י ע' שעח.
26 פרש"י מכות כג, ריש ע"ב.	20 שמיני ט, כד.
27 יא, מה ובפרש"י.	21 פרש"י שם, כג.
28 ספמ"ב (סא, א).	22 שם יו"ד, א ואילך.
	23 שם, ט.

לאחרי אריכות הביאור שכל אדם מישראל יכול לבוא ע"י התבוננות ליראה את ה' (עכ"פ יראה תתאה), מוסיף בשיעור היומי ש"כמו שבמלך בשר ודם עיקר היראה היא מפנימיותו וחיותו ולא מגופו .. (אף ש)פנימיותו וחיותו אין נראה לעיני בשר רק בעיני השכל ע"י ראיית עיני בשר בגופו ולבושיו שיודע שחיותו מלוכש בתוכם .. ככה ממש יש לו לירא את ה' ע"י ראיית עיני בשר בשמים וארץ וכל צבאם אשר אור א"ס ב"ה מלוכש בהם להחיותם". ומוסיף עוד בהגהה, ש"גם מי שלא ראה את המלך מעולם ואינו מכירו כלל, אעפ"כ, כשנכנס לחצר המלך ורואה שרים רבים ונכבדים משתחיים לאיש א' תפול עליו אימה ופחד".

ולאח"ז — בסיום שיעור היומי — מוסיף: "וגם להיות לזכרון תמיד .. קבלת עול מלכות שמים כו".

ולכאורה: כיון שביכולת כאו"א לבוא ליראה ע"י התבוננות — מהו הצורך בקבלת עול? ובפרט שקבלת עול ויראה קרובים ושייכים זל"ז בענינם ובפעולותיהם?

ז. עד"ז צריך להבין גם בהמאמר דחג הפסח:

סדר הדברים במאמר בביאור פרטי עניני העבודה דנר"נ ח"י הוא מלמעלה למטה: תחילה מבאר הענין דח"י, ואח"כ נשמה, ואח"כ רוח, ואח"כ נפש — העבודה בפועל ממש בדרך קבלת עול. ואעפ"כ מסיים לאח"ז בענין יחידה.

ולכאורה, כדי לסיים בבחינת היחידה מתאים יותר סדר הפכי, מלמטה למעלה, ובפרט שסדר זה מתאים גם להפירוש ד"עשר בשביל שתתעשר"²⁹ (שבזה מתחיל המאמר), כפי שמבאר בסיום המאמר ש"תתעשר" הוא גילוי בחי' היחידה?

ח. מאמר המוסגר:

האמת היא שלא שייך לשאול קושיות על הרבי אודות הסדר דמלמטלמ"ע או מלמעלמ"ט, להיותו למעלה מהגבלות דמעלה ומטה, ומצד "נמנע הנמנעות"³⁰ לא שייך קושיות כלל.

וכידוע שענינם של הרביים הוא הכנה לביאת המשיח, כי, בביאת

הובא בס' החקירה להצ"צ לה, ב ואילך. ובכ"מ.

(29) תענית ט, א. וש"נ.

(30) ראה שו"ת הרשב"א ח"א סתי"ח.

המשיח כתיב³¹ "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר", היינו, שיראו ("וראו") אלקות בעין בשר הגשמי, וההכנה לזה נעשית עי"ז שדבר ה' מתגלה לכאו"א באמצעות גוף גשמי הנראה לעיני בשר פנים אל פנים, שכן, המענה של הרבי [שהי' ע"פ רוב ב"זשארגאן", ומזמן לזמן הי' מערב גם תיבה באנגלית או ברוסית, וכיו"ב] הוא באופן ש"רוח ה' דיבר כי ומלתו על לשוני"³².

— ענין זה נוגע במיוחד להמצב עתה: כשם שבעבר הי' מונח אצל כאו"א שנכנס ליחידות שהרבי הוא נשמה כללית [לא כלל של פרטים, אלא כלל בעצם, שלמעלה מפרטים], ובהכנסו הי' מתבטל לגמרי [שהרי, אם לא נתבטל, אין זו כניסה ליחידות, או שזהו ע"ד הענין ש"גם בשעת החטא היתה באמנה אתו ית"י"³³], כך צריך להיות מונח גם עתה, ללא קושיות. ולהעיר גם מהמבואר בשיעור תניא היומי בנוגע ליראת המלך, ש"עיקר היראה היא מפנימיותו וחיותו ולא מגופו", ובנוגע לפנימיותו וחיותו לא נשתנה דבר. —

אמנם, אף שהרבי הוא למעלה מהגבלות וסדר, ואין שייך קושיות, מ"מ, המאמר ניתן לנו ללמדו ולהבינו בשכל והשגה והבנה דוקא, ובמילא נדרש שיהי' באופן של סדר. ועד"ז בנוגע להשאלות בשיעור היומי בתניא ובפרשת השבוע, כנ"ל.

ט. ויש לומר נקודת הביאור בכל זה:

קבלת עול — מחד גיסא היא דרגא הכי תחתונה, למטה מהתבוננות, היינו, שבתחילה נדרשת העבודה באופן של התבוננות, אלא שלפעמים אין בכחה של ההתבוננות לפעול פעולתה, ואז יש צורך שתהי' העבודה באופן של קבלת עול.

ולאידך גיסא — קבלת עול היא דרגא הכי נעלית, למעלה מהתבוננות באופן של הבנה והשגה, כי, השגה היא הגבלה, ואילו העצם שהוא בלי גבול אינו נתפס בהשגה ובריבוי הפרטים שבה,

— ואדרבה: העצם, מצד פשיטותו מאיר גם בהשגה ובא בכמה אופנים ובריבוי פרטים, אבל, אינו נתפס בזה, ולאחרי שלימות ההשגה ניכר ונרגש שאין זה עצם הענין —

(33) תניא ספכ"ד.

(31) ישע' מ, ה.
(32) שמואל-ב, כג, ב.

משא"כ קבלת עול היא בעצם בלי גבול, וגם כשמאירה בהשגה ויש בה עונג, מ"מ, עיקרה קבלת עול שלמעלה מכל הענינים. ובפרטיות יותר:

הצורך בקבלת עול (בדרגא התחונה) הוא מצד הגוף — שמפני ההעלם וההסתר דחומר הגוף³⁴ (כמוזכר לעיל (ס"ג) שאפילו אצל מלאכים צ"ל ביטול חומרים), יתכן מצב שההתבוננות אינה פועלת פעולה, ולכן יש צורך בקבלת עול.

ולאידך גיסא — למעליותא — שכיון ששרש הגוף הוא ממקום ודרגא שלמעלה משכל, השגה והתבוננות, לכן שייכותו בעצם לענינים שלמעלה מהשגה וכו', שזהו"ע דקבלת עול (בדרגא העליונה).

י. עפ"ז יש לבאר הסדר בשיעור היומי בתניא, שלאחרי ההתבוננות מסיים בקבלת עול — שבזה נכללים שתי הקצוות שבקבלת עול: הקבלת עול שמוכרחת לצורך העבודה בפועל כאשר ההתבוננות אינה פועלת פעולתה, וגם הקבלת עול שלאחרי ההתבוננות שהיא למעלה מהשכל וההשגה.

ויש לומר, שענין זה מרומז גם בסיום שיעור תניא היומי (לאחרי הענין דקבלת עול) — בתבנית "כמ"ש במ"א":

לכאורה — ממה-נפשך: אם אינו רוצה להוסיף ביאור — הי' לו לסיים "וד"ל", "והמבין יבין", וכיו"ב; ואם רצונו להקל על הבנת הלומד עי"ז שימצא ביאור במקום אחר — הי' לו לציין המקום שבו נתבאר הדבר בתוספת ביאור?

ויש לומר — ע"ד הצחות — שרמז רמז לנו בכתבו "כמ"ש במקום אחר", שלאחרי הביאור בכל מקום שיעיינו ישאר תמיד "מקום אחר", דרגא נעלית יותר, שבה ההשגה היא באופן נעלה יותר.

וע"ד הסיפור שמובא בסידור מהרי"ד³⁵ [שאף שלא הובא בספרי

אברהם יהי' מסתפק במאמר השם, תדעו, אשר זהו מצד הגוף, ואשר גם גוף קדוש בשר הוא ("התמים" ח"ב ע' עא. קובץ מכתבים לתהלים ע' 197).

(35) בסוף פסוקי אתה הראת (ח"ב קסט, ב).

(34) יובן ביותר, ע"פ סיפורו של הרב המגיד לרבינו הזקן מה שראה במחזה, איך שמשא רבינו תירץ לתינוקות של בית רבן במש"נ: ויפול אברהם על פניו ויצחק גר' — דכל הפירושים אמת, ואין מקרא יוצא מידי פשוטו, ואם תאמרו איך אפשר הדבר אשר

חסידות, הרי, ידועה הוראתו של הרבי בכגון-דא³⁶ שבשביל תועלת בעבודה "מאכט ניט אויס" [...] אודות הרה"צ הרמ"מ מהאָראָדאָק, ש"אמר לפני אדמו"ר הזקן אשר רואה ב"אתה הראת" מאה פירושים ולא יכול לקיימם במעשה ע"כ רצה למנוע א"ע מלאמר הפסוקים, והשיב לו על זה אדמו"ר הזקן הכלל הוא בכל מקום שעניו רואות למרחוק הוא לא יכול לעמוד בעצמו שם על מקום ההוא, וכשיבוא לאותו מקום אזי יראה בעיניו עוד מקום רחוק ממנו, וא"כ כשאתם מקיימים המאה פירושים אזי תראו עוד פירושים הרבה ואין לדבר סוף".

וטעם הדבר — כאמור — שהשגה היא בהגבלה, משא"כ העצם, אף שמאיר בהשגה, אינו נתפס בה, משא"כ קבלת עול, גם כשמאירה בהשגה ה"ה בעצם בלי גבול.

יא. עפ"ז יש לבאר גם בנוגע להסדר דפרשת השבוע:

אף שהתחלת הפרשה היא בענינים נעלים (שמונת ימי המילואים וכלות הנפש), מסיימת הפרשה בענין דקבלת עול — "כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים", "על מנת שתקבלו מצוותי" — מצד גודל העילוי דקבלת עול שלמעלה מכל הענינים.

ולאידך, נאמר ענין זה בנוגע לאיסור אכילת שקצים — שבזה מודגש גודל ההכרח דקבלת עול, כי, לולי קבלת עול יכולים במשך הזמן ליפול עד למעמד ומצב של אכילת שקצים ח"ו.

ומזה מובן גם הפועל יוצא — שבכל המצבים ובכל הדרגות יש צורך בקבלת עול.

יב. וזהו גם הביאור בסדר הדברים במאמר דחג הפסח:

הטעם שמבאר עניני העבודה בסדר דמלמעלה למטה, התבוננות ואח"כ קבלת עול, הוא, משום שהעיקר אצלו הו"ע העבודה בפועל, ולכן, אף שלכתחילה צ"ל ההתבוננות, מ"מ, כשהתבוננות אינה פועלת פעולה יש צורך בקבלת עול.

ולאחרי שמסיים בעבודה שמצד דרגת הנפש שענינה קבלת עול, מוסיף וממשיך ומסיים בדרגת היחידה — שבזה מודגשת המעלה דקבלת

(36) ראה גם אג"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"ב ע' תשכ. אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' תט.

עול שלמעלה מהשגה, שמזה באים ליחידה (המקבל מניצוץ אחד קטן, יחיד³⁷), שזהו"ע ד"עשר בשביל שתתעשר".

37) ראה ד"ה באתי לגני פ"ג — קונטרס יו"ד שבט שנה זו (סה"מ תשי"ע ע' 115) ובהערה שם. וש"נ.